

Az ezer év előtti felfogás erős védőket sorakoztat fel

I. Winthrop – A premillennializmus őszinte védelmezője

EDWARD WINTHROP (1811-1865) Cincinnati a St. Paul protestáns episzkopális, korábban Ohio államban a Norwalk-i St. Paul' protestáns episzkopális gyülekezet lelkésze, a Kentucky állambeli Lexingtoni Protestáns Episzkopális Hittudományi Teológiai Szemináriumon a szent irodalom professzora, és három próféciáról szóló könyv szerzője volt – *Lectures on the Second Advent of Messiah* (1845), *Letters on the Prophetic Scriptures* (1850) és *The Premium Essay on the Characteristics and Laws of Prophetic Symbols* (1853) [Előadások a Messiás második eljövételéről 1845), Levelek a Szentírási próféciákhoz (1850) és A prófétikus jelképek jellemzői és törvényei (1853)]. Ez utóbbi mű első díjat nyert az irodalmi versenyen, melyet a (*Theological and Literary Journal*) Hittudományi és Irodalmi Napló című folyóirat szerkesztője szervezett és kb. 48 lelkész támogatott, név szerint a kiemelkedők Rutgers, Dartmouth, Princeton, Williams, Amherst és Richmond kollegái és más egyházközségekből. Három személyiség volt a bíró – Charles P. M'Ilvaine Ohio püspöke és Dr. John Forsyth és Alexander T. M'Gill Princetontól.

1. KRISZTUS SZEMÉLYESEN, HATALOMMAL ÉS DICSŐSÉGESEN JÖN EL – Winthrop egyik volt az ezer év előtti tan bátor, szókimondói védői közül, akik kijelentették, hogy ők állnak a résen, melyet az utolsó napok bibliai tanításában ütöttek. bizonyos jelen hittudósok – állítja – elhagyták az „őskeresztény egyház régi ösvényét”, és olyan elméleteket vezettek be, mint pl. Whitby szentírásellenes **(351)** „új hipotézise” „a lelki ezer év a Vőlegény, a mi Urunk Jézus Krisztus személyes távollétében”. De Winthrop állítja, hogy a második advent nem csupán lelkileg következik be. Krisztus személyesen és látható dicsőségben tér vissza. Valószínűleg a szentek pillantják meg Őt először, azután a bűnösök. Bár nem tudjuk pontos idejét, eljövedele mégis az ezer év előtt lesz – nem pedig az ezer év végén.¹

Így hitték az őskeresztény egyházatyák – tette hozzá – és a korabeli Anglikán Egyház olyan tagjai, mint M'Neile, Noel, Bickersteth és mások. Az Antikrisztus pusztulása, mely az ezer év egyik előkészülete lesz, Krisztus személyes jelenlétének és eljövedelének a következménye lesz. (II. Thess. 2.) Dáni-

el a 7. fejezetben mutatja be a pusztulást. És János elmondja, hogy a hét pohár az ezer év előtt zúdul a földre. Az aratást betakarítják és a szőlőt a présbe vetik Krisztus uralkodása előtt. A világ gonosz állapotában folytatódik a Messiás megjelenéséig. Mind a búza, mind a konkoly együtt nő az aratásig.²

2. AZ ELSŐ FELTÁMADÁS SZÓSZERINTI ÉS TESTI – A szentek testének első feltámadása – nem jelképes, hanem szószерinti – történik majd az ezer év elején, legalább ezer évvel a végítélet előtt. A Dániel 12:1-2. a porban alvók feltámadása egyidejű lesz az Antikrisztus pusztulásával, és ezért az ezer év előtt lesz. A feltámadás e hittétele a kulcs a Szentírás sok nehéz részének a megnyitásához.³

3. AZ IDŐSZAKOK HAT VEZETŐ JELE - Az időszakok kiemelkedő jeleinek megtárgyalása közben, Winthrop hatot sorol fel: **(1)** Általános kételkedés az Ember Fia személyes eljövetelében az ezer év előtt a választottak megbosszulására; **(2)** Gúnyolódók többsége kérdi: **(352)** „Hol van az Ő eljövetelének ígérete?”; **(3)** A világ általános állapota megegyezik a Szentírásban lévő utolsó napok leírásával - a törvénytelenység, hitetlenség, politikai és egyházi felfordulások, a katolicizmus növekedés; **(4)** A szentírási próféciák megnövekedett ismerete és a tudás, a kommunikáció és a szállítás általános növekedése; **(5)** Az evangélium hirdetése minden nemzetnek tanúbizonyságul, de nem tér meg az egész világ az ezer év kezdetéig; **(6)** Az ottomán birodalom hanyatlása, mely már húsz éve fokozatosan csökken.⁴

Winthrop az ősegyház ezer évvel kapcsolatos elvei tanulságának összegzésével zárja. Hivatkozik Barnabásra, Papiasra, Polycarpra, Justin vértanúra, Irenaeusra, Tertullianra, Cyprianra, Lactantiusra, Epiphaniusra és ellentétként Origennek a képletesség bevezetésére és rámutat, hogy a lelki ezerév tana, a második személyes eljövetel előtt, a mai idők ujdonsága.⁵

4. DÁNIEL 7 IRÁNYADÓ NÉZETÉT TARTJA – Winthrop nézetei a vázlat-próféciákról egybeestek a történelmi iskoláéval. Ezek későbbi munkájában jelennek meg – Róma, mint a negyedik hatalom, Dániel világi uralkodóinak tíz királysága egyenlő a fenevad tíz szarvával és a kis szarv, mint pápa, melynek el kell pusztulnia közvetlen az ezer év előtt – és azáltal, hogy Krisztus másodszor személyesen, láthatóan jön el az ég felhőiben (Jel. 1:7; I.Thess. 4:16-17.) A Jelenések 13. tízszarvú és kétszarvú vadállatai Róma polgári és pápai formái, Nyugat-Róma tíz roman-gót szarvkirályságra bomlik – eredetileg vandálok, szuevi, vízigótok, alanok, burgundok, frankok, szaxonok, osztrogótok, lombardok és herulok. És a hét fej a kormányzás hét formája – királyok, konzulok, diktátorok, decemvirek, tribunok, pogány

császárok és „hamis keresztény császárok”, **(353)** a nyolcadik a „tíz-királyi” vagyis tízkirályság formával, melyet végül a pápaság lelki főnöksége alatt egyesítettek. A fenevad 1260 éve majdnem lejárt, és a Bűn Embere, a pápaság ugyanaz, mint a kis szarv és a kétszarvú fenevadnak a feje.⁶

Winthorpnak tudomása van E. B. Elliott-nak az 1260 évre vonatkozó keltezéséről 529-533-tól mint „elsődleges kezdet”, és 604-től 608-ig mint egy „másodlagos és teljes kezdés”, és így megadván ugyanazon 75 év különbséget a kettő között, mint ami van a Dánieli 1260 év és 1335 év között; de azt mondja, hogy a legtöbb író 606-tól keltezi azt. A És a „666” lehetséges, hogy a *Lateinos* megfejtése – a latin egyház, latin istentisztelet, latin szertartások, latin Szentírás, latin rendeletek.⁷ Babilon, a parázna varázsló a pápai egyházi kormányzat (és bármely protestáns egyházi kormányzat a tíz királyságban, mely romlott lesz az eljövételkor). A titokzatos Eufratesz kiszáradása szerint nem a török birodalom széthullására vonatkozik, hanem a titokzatos Babilont támogató emberek tömegére, de elkészíti az utat az államosított egyházi kormányzatok bukásához.⁸ Ez az irányadó történelmi iskola értelmezésének módosítása.

II. Hinton – Megerősíti a történelmi értelmezést

A befolyásos angol származású baptista lelkész, ISAAC TAYLOR HINTON⁹ nagy hallgatóságot vonzott Chicagói gyülekezetébe az 1830-as években, és a St. Luisban 1842-ben ismét a prófeciákról tartott előadásaival, melyeket köz-kíváncságra ki is adott 1843-ban. Hinton 375 oldalas értelmezése, **(354)** *The Prophecies of Daniel and John, Illustrated by the Events of History* (Dániel és János jövődölései a történelem eseményeivel megvilágítva), tudományos, megalapozott és átfogó munka volt. Hivatkozott a nagy reformáció előtti értelmezőkre, mint pl. Mede, Sir Isaac és Thomas Newton, és felhasználta a XIX. század brit íróinak mint Bicheno, Faber, Croly és Keith összetömörített anyagát; akiknek alapvető egysége a prófeciák alapjairól nagy benyomást gyakorolt rá, de nem volt közössége a milleritákkal. A prófécia – jegyezte meg Hinton – „a Reformáció óta lekötötte az intelligens és művelt osztály elméinek figyelmét”.¹⁰ (Hinton arca képe a 331. oldalon látható)

Követi a közvetlen bizonyítékok dokumentumokkal igazolt módszerét. Sokat ír a római katolikus egyházról, mivel „Dániel és János írásai a római kor képcsarnokai.”¹¹ Nemcsak „a történelem kulcsa a próféciahoz, de a prófécia nem kevésbé kulcs a történelem filozófiájához” és Dániel és János írásai „időrendi” prófeciák, melyek „az események teljes láncolatát” mutatják be. Mégis, csaknem kizárólag jelképesek.¹²

1. DÁNIEL 2 ÉS 7 FEJEZETÉNEK IRÁNYADÓ TÖRTÉNELMI NÉZETEI – A próféciák épülete, vallja Hinton, a vázlatprófeciák négy nagy birodalma köré épült – Babilon, Médó-Perzsia, Görögország és Róma – és végezetül az ötödik birodalom Krisztus országa, vagyis az egyház, először üldözötte, és végül győzelmesen.¹³ Itt vannak a részletek: Dániel 2 és 7 fejezet próféciái párhuzamosak, a három borda a Perzsa „medve” szájában Lydia, Babylon és Egyiptom. Nagy Sándor négy részre osztott birodalma – Macedónia, Trákia, Szíria és Egyiptom – hosszan idéz Lardnertől álláspontja megerősítésére. Szíriát és Egyiptomot tartja észak és dél királyainak Dániel 11. fejezetben – Judeától északra és délre.¹⁴ Határozottan visszautasítja Porphyry elméletét Antiochus Epiphanesről, kijelentve:

(355) „Világosabb már nem is lehetne az, hogy az arany, az ezüst, a bronz, a vas és az agyag a világtörténelem leírására hívtak annak összes egymást követő állapotában.”¹⁵

2. SOK JELKÉPBEN LÁTTA A PÁPASÁGOT - A Dániel 7 kis szarva nem Antiochus, hanem a pápaság, mely Róma felosztásából emelkedik ki (a tíz királyságot Machiavelli, Mede, Lloyd és Isaac Newton sorolja fel).¹⁶ A Jelenések 13 első fenevada a Római Birodalom, mind pogány, mind keresztény formájában, a két fenevad a pápaság, éppen úgy, mint a Jelenések 12 sárkánya a pogány Róma, és ennek a hét feje a hét kormányforma. Az akaratos király is a pápaság, a bűn embere, az Antikrisztus és Babilon is (akinek leányai az összes nemzetileg megalapozott egyház).¹⁷

3. A 70 HETET I. U. 33-BAN FEJEZI BE – A Római Birodalom uralma alatt fejeződik be a 70 hét – valószínűleg Artaxerxestől i.u. 33-ig. De itt Hinton újra eltér, ezúttal Miller álláspontjától, mely szerint a 70 hét 2300 év első szakasza. A Jelenések 13. fejezet két fenevada a pápai római birodalom világi és egyházi vonatkozása. A bíborba öltözött asszony ugyancsak a pápaságot jelképezi, melyet a Nyugat-Római Birodalom tart fenn.¹⁸

4. A 2300 ÉVET A MOHAMEDÁN HATALOMMAL KÖTI ÖSSZE – A mohamedán hatalom mind a Dániel 8., mind a Jelenések 9. fejezetekben megjelenik, és a Dániel 11. fejezetben is megtalálható. És a szaracén sáska „öt hónapja” (5 x 30 = 150) a Jelenések 9:5-ben 150 évet jelent, és 612-től, amikor Mohamed először kezdte terjeszteni csalásait 762-ig.¹⁹ Ez 2300 évet ölel fel, melynek végén befejeződik a szenthely taposása a török mohamedánok által. **(356)** Mivel a kos és a bak jelképek a fejezetben, így ezt a hosszú időszakot „jelképesnek kell tekintenünk és éveknél értelmeznünk.”

Hinton azonban nem ért egyet a milleritákkal, hogy a 2300 év 1843-ban ér véget, sem azzal, hogy annak vége a világ tűz által való elpusztulását hozza magával. A szentély megtisztítása neki nem egyenlő az aratásnap

konkoly elválasztásával, és a gonosznak az utolsó kárhozat megemésztésével. Az ő beszennyezésének feltétlenül az ellenkezőjének kell lenni. A Szarv (Dániel 8.), a mohamedán hatalom beszennyezte a Szenthelyet – vagy a kereszténységet, vagy Szent Földet. Az időszak végén – a keltezés bizonytalan, de valószínűleg 1820 – hite szerint fölbomlik a mohamedán hatalom, melyet az Eufrátesz kiszáradása jelképez, és amely már elkezdődött.²⁰

5. A TÖRÖK HATALOMRÓL FIGYELEMREMÉLTÓ AZ EGYETÉRTÉS – A törökök hatalmának speciális ideje – a jelenések 9:15-ben az óra, nap, hónap és év” - prófétikus írásokba foglalt legegységülállóbb időrendi számítás. A 391 vagy 396 évek időszaka véget ért – mondja Hinton – vagy 1672-ben a lengyelek feletti török győzelemmel, vagy 1453-ban Konstantinápoly elfoglalásával. Utal a magyarázók közötti feltűnő egyetértésre, miszerint a török hatalommal azonosítja a hatodik trombitát.²¹ (Ez a táblázat az 1124, 1125. oldalon látható)

6. A MILLENNIUM FOKOZATOS FOLYAMAT LESZ – Hinton 1793-ban látja az 1260 év végét (nyilván Justinianus rendeletétől) és a pápaság végének kezdetét. Pusztulása 1866-ra befejeződik, az 1335 év végére, amikor Krisztus királyi fennhatóságát az egész világon elismerik. Krisztus ezeréves uralkodásáról Hinton nem fejez ki dogmatikus véleményt, de szószerintinek és személyesnek hiszi, az elején a feltámadott szentekkel, és a gonoszok **(357)** fokozatos feltámadásával és ítéletével, és a világ megtérése kiterjed az egész időszakra.²² A baptista Hinton így sok ponton megegyezik a presbiteriánus és protestáns episzkopális értelmezőkkel, de néhányszor másként gondolkodik.

III. Hetedik napot ünneplő baptista értelmező postmilleniumi nézetet vall

Egy Hetedik Napot ünneplő Baptista lelkész lép be a prófécia soraiba, ELIAS A. BURDICK „vén”²³ a hittudományok doktora²⁴ New York államból, aki értelmezését egy csoport baptista lelkész előtt monda el 1843-ban. Ezt az eseményt a *New York Baptist Register (New York-i Baptista Jegyző)* közölte, és később füzet alakjában ki is adták, *An Essay ont he Millennium (Értekezés a millenniumról)* címen. (Jelen értékelésünk az 1852-ben átdolgozott kiadás alapján.)

1. A KŐ MÉG NEM SÚJTOTT LE A PRÓFÉTIKUS ÁLLÓKÉPRE - Sok más postmillenistához hasonlóan Burdick is síkra száll a Dániel 2. és 7. fejezet irányadó nézetéért – mármint a négy fenevad a káldeus, médó-perzsa, görög és római birodalmakért, mely később tíz részre szakadt, és a pápai kis szarvért, mely még mindig akadályozza „Krisztus királyságának a

felemelkedését és növekedését”. De a szentek veszik majd át az egyetemes birodalmat, Krisztus jelen kőkirálysága legyőzi majd az összes ellenséges hatalmat és a szó szoros értelmében betölti a földet. Burdick folytatja, „Hiába mondjuk, hogy ez a pródécia beteljesedett az evangélium általános terjedése folytán - a múltban vagy jelenben.” A kő még nem vált hegygé. És elmagyarázza, hogy a kő elpusztítja az állóképet, mielőtt hegygé válna. Burdick szintén várja a zsidók visszatérését, megjegyzi, hogy még mindig a „pogányok idejében” élünk, amely még nem telt be.²⁵

(358) 2. 365.000 ÉVIG TART A „MILLENNIUM” – Burdick az ezeréves időszakra alkalmazza a a legőzött és helyreállított földre vonatkozó ígéreteket és jövődöléseket, „így sok millióan készülnek, hogy a dicsőségesebb országra alkalmasak legyenek”. Sátán befolyásának megszüntetésével a kereszténység diadalmaskodik.²⁶ A jelképes ezer évet, jelképes feltámadással kezdi. Ami a „halottak nyugalma” – teszi hozzá – „miközben a mártírok jelleme és ereje a szentekben fog élni, és a gonoszok jelleme és tettei nem jelennek meg ismét a földön az ezerév végéig, amikor Sátánt szabadon engedik. Az után következik az általános feltámadás és ítélet.”²⁷

Burdick hajlik a meghosszabbodott „365.000 év” felé – annak érdekében, hogy a föld megnyugodjon és megművelt legyen, és így „milliókat és milliókat hozzon elő és készítsen fel a dicsőségre”. Akkor Krisztus győzelme dicsőséges lesz. Az ezer év előtt viszonylag „kevesen” menekülnek meg, míg ha az összes korszakokat vesszük, aránylag „kevesen fognak elveszni”. Hozzáteszi: Tehát, „Krisztus személyes második eljövetele nem az ezer év utáni időre várható, már eddig megtörtént.”²⁸

3. A REPÜLŐ ANGyalok IDEJÉBEN ÉLÜNK - Newton püspököt idézi a pecsétekkel, trombitákkal (melyek a hét pecsétben foglaltatnak), és a poharakat (melyek a hét trombitába foglaltatnak). A három tisztátalan lélek most készül a hét poharat kitölteni a titokzatos Babilonra, mint Isten haragjának első tárgyára, melyet Isten ellenségeinek pusztulása követ.²⁹ Ezután a következő világos megállapítást írja:

(359) „Kétségtelenül hisszük, hogy a kegyelem angyalának napjaiban élünk, aki az ég közepén repülve hirdeti az örökkévaló evangéliumot azoknak, akik közvetlen Babilon leomlása előtt lakják a földet. Ez a korszak valószínűleg a halhatatlan Cary-vel – a kelet missziójának úttörőjével – kezdődött.”³⁰

Az evangélium e világméretű elterjedését – teszi hozzá – „Leomlott Babilon” kiáltás követi, melynek hirdetője „egy hatalmas angyal lesz”, akinek

„hatalmas hangja” végig fog gördülni a föld felett. És jelentőségteljesen fűzi hozzá:

„Ki tudja, talán ezen időszak hajnala éppen most kezd derengeni a világ felett, melynek világosságánál egész Európa az egyház és az állam egységének kérdéséről vitatkozik, . . . Babilon hatalma legfőbb sarokkövéről; melyet, ha eltávolítanak, az egész épület leomlik.”³¹

4. BABILON VÉGSŐ SZEREPÉBEN – Babilon nincs pontosan körülírva, de az összefüggések a pápai Rómát jelzik. A bűn embere megsemmisíti a szent nép erejét az által, hogy a „bűn emberének intézményeit” a szakadár egyházak többé-kevésbé átveszik – különböző arányban keverve az igazságot és a tévedést, és mindegyik harcol a másikkal. De elesésével Babilon romlottsága ismertté fog válni. Az „elesés” nem jelent teljes megsemmisülést a millenniumkor, hanem azt, hogy elveszíti polgári hatalmát; akkor Isten népének ki kell belőle futni. Ezt az elesést Burdick a pápai Róma megjövendőlt 1260 évének végére várja, melyet a pogány Róma hátráltató elesése követett (II. Thess. 2.), Konstantin idejében. Az időszak tehát a XVI. századi reformáció idején végződik; de az Antikrisztus felemelkedésének csúcspontját és teljes leomlását 606-tól 1866-ig tartja valószínűnek. Így a millennium utáni módszer nagyjából ugyanaz, bár a felekezeti hovatartozás némileg árnyalja kissé.

IV. A helybeli Szabad Akaratot Hirdető Baptista Értekezlet jóváhagyja az „1843” évet

New Hampshire-ben 1842-ben egy 16 lelkészből álló csoport a próféciaíkról formailag elfogadott egy nyolc pontból álló határozat-sorozatot. A Szabad Akaratot Hirdető Baptista Gyülekezetházban 1842. szeptember 21-én jöttek össze, a szeptember 14-én kiadott egyházi újságjuk a Dover-i *Morning Star (Hajnal csillag)* felhívására. A kijelölt időben a lelkészek helyi küldöttsége **(360)** összejött ezen az értekezleten, hogy a jövendölések akkori vitáival kapcsolatos kérdéseket kutassák, melyeket két közismert lelkész írásai idéztek elő – az egyik Moses Stuart professzor volt – mely írások a széles körben ismert Történelmi Iskola értelmezései ellen irányultak. Három napi beható tanulmányozás után ezek a szabad akaratot hirdető baptista lelkészek elkészítették jelentésüket, melyet formailag el is fogadtak. Az értekezlet csoportvéleménye olyan átfogó volt, és annyira teljesen egyetértettek a különböző felekezetek sok egyéni értelmezőjének meggyőződésével, melyeket áttekintettünk, hogy teljes szövegüket idézzük. A pontok tömörek és határozottak:

1. DÁNIEL 2. FEJEZET IRÁNYADÓ NÉZETE – „1. A Nabukodonozor álmában látott négy részes állókép és a Dániel látomásában látott négy fenevad Babilont, Médó-perzsiát, Görögországot és a Római Birodalmat jelenti.”

2. A KŐKIRÁLYSÁG NEM ALAKULT MEG A KORAI SZÁZADOKBAN. – „2. Isten az ő országát a Római Birodalom megosztott állapotában állítja fel, *mely állapot nem létezett*, amikor Krisztus megkezdte szolgálatát.”

3. A KIS SZARV NEM ANTIOCHUS EPIPHANES. – „3. A bűn embere kifejezés, melyet Pál használ a II. Thess. 2. rész 3. versében és a kis szarv kifejezés, melyet Dániel használ a 7. fejezet jövődőlésében, egy és ugyanazon dologra vonatkozik; és mivelhogy a *bűn embere még nem jelent meg* 54-ben, amikor Pál a Thesszalonikai levelét írta, és mivelhogy *Antiochus Epiphanes 167-ben meghalt, 218 évvel Pál írása előtt*, a bűn embere és a kis szarv kifejezés *nem vonatkozhat* Antiochus Epiphanesre.”

4. A 2300 ÉVES IDŐSZAK „1843” ÉVBEN VÉGZŐDIK. – „4. A 2300 nap kifejezést a Dániel 8:14-ben a 2300 év megjelölésére használja a szóban forgó események beteljesedésére. A Dániel 9:24. 70 hete ugyanannak az időszaknak az első része, és hogy a látomásbeli időszak a mi Urunk 1843. esztendejében teljeseedik be.”

5. A SZENTÉLY PALESZTINÁBAN LESZ MEGTISZTÍTVA – „5. Dániel 8:14-ben a szenthely megtisztítása Palesztinát jelenti, vagyis az ígért földjét.

6. NEM LESZ MILLENNIUM A VILÁG VÉGE ELŐTT. – „6. Dániel 7. fejezete világosan tanítja, hogy a kis szarv háborúzni fog a szentekkel és győzedelmeskedni fog azokon, míg csak Jézus Krisztus személyesen meg nem jelenik a nagy ítéletnapkor; tehát nem kezdődhet meg a millennium azon nap előtt. A Máté 13. fejezet búzáról és konkolyról szóló példázata világosan azt tanítja, hogy nem lesz millennium ezen világ vége előtt.”

7. TANULMÁNYOZZUK AZ 1843-AS ADVENT KÉRDÉSÉT. – „7. Javasoljuk testvéreinknek, hogy figyelmesen és imádkozva tanulmányozzák Krisztus 1843-ban való második eljövételének tárgyát.”

(361) 8. MEGFELELŐ MÓDON KELL PRÉDIKÁLNI ERRŐL A TÁRGYRÓL – „8. *Biztonságos és helyes*, ha minden keresztény lelkész, aki hiszi, hogy Krisztus második eljövele 1843-ban történik majd, hirdeti a második eljövétel tárgyát minden helyen és időben, melyet alkalmasnak ítél, föltéve azonban, hogy ezek a megbeszélések nem zavarják rendszeres lelkesíti kötelességeiket és esküjük betartását, melyek alá különböző felekezeteik helyezték őket.”³³

Majd a sorozat elfogadása után, a konferencia utasította a tisztviselőket, hogy írják alá és továbbítsák azokat megjelentetés céljából a *Morning Star (Hajnal csillag)* és a *Signs of the Times (Idők jelei)* számára közzététel céljából. Az aláírások: Peter Clark elnök és Jesse Meader titkár és a dátum 1842. szeptember 26. És ez, ne feledjük, a Szabad Akaratot Hirdető Baptista csoport hangja volt, és nem egy egyéni lelkészé, ezért nagyobb a súlya és a jelentősége.

V. Junkin igazgató – a prófécia egyetemi magyarázója

A korabeli Amerikában több kollégiumi igazgató, akiknek különböző felekezeti meggyőződésük volt – Harvard, Yale, Princeton és Queen's vagy Rutgers – a próféciák élvonalbeli magyarázói voltak.³⁴ Dwight, a Yale Egyetem igazgatója volt az egyik ismert értelmező a XIX. század hajnalán. És most a negyedik évtizedben más kollégiumi igazgatókra találunk, akik a próféciákat magyarázzák, ezúttal messzebb nyugaton és délen. Egyikük George Junkin a hittudományok doktora, neves presbiteriánus hittudós és három kollégium igazgatója – Pennsylvania, Ohio és Virginia államokban.

Junkinnak *The Little Stone and the Great Image (Kis kőről és a nagy állóképről 1844)* tartott előadása a katolicizmus éles újjáéledését váltotta ki 1843 körül, és az a meggyőződése, hogy „amíg a próféciai kéz fel nem emeli a bíbor leplet” annak „ijesztő nyomorékságát” **(362)** sem felfogni, sem elkerülni nem tudjuk. Így ő „nyomon követte a fenevadat” és „kinyomozta az összefüggő okozatok láncolatát” a próféták jelölte úton, vissza az ősi Babilonig. Eltökélte, hogy tanítványai elé tárja az eredményt a Pennsylvania-i Easton város Lafayette Kollégiumában, melyet meg is tett 1836-ban. Négy évvel később ugyanezeket a tanulmányokat előadta Easton város Német Református Templomában. Harmadszor is előadta azokat, azután 1841-ben 35 egymást követő előadásban a Miami Egyetem hallgatóinak, az Ohio állambeli Oxfordban.³⁶

1. A VILÁG MEGJÖVENDÖLT TÖRTÉNELME – Junkin igazgató hitte, hogy a Szentírás jövőndölései az örökkévaló trónhoz kapcsolódó rendszert alkotnak. Alapvető tételei a következők:

„A Bibliában a jövőndölések kiterjedt rendszerét találjuk, egy folyamatos történelmet, amit a Jelenések csalhatatlan Szerzője írt a négy nagy elnyomó hatalomról – Babilónia vagy Asszír-Káldea, a Médó-Perzsia, a Görög-macedón, és a Római Birodalomnak. Ezzel párhuzamosan és időnként összefüggően egy másik történelem is található – az Isten egyházáé. Ezek a prófétikus történetek önmagukban teljesek és következetek.”³⁷

Dániel 2. fejezetéről második előadását a négy birodalom történelmével kezdi, és az ötödikkel, az Isten egyháza történetével a négy birodalom történelmén keresztül. Ehhez kapcsolja előadásait a Dániel négy nagy állatáról, majd a Dániel 8. perzsa kosáról és a győzedelmes görög bakról. Ezekbe a körvonalakba szövődik bele a vallásos hitehagyás 1260 éve, mellyel együtt végződik a 2300 év 1866-ban, amikor az egyház, vagyis a szentély megtisztul a pápai és mohamedán hitehagyástól.³⁸

2. A PÁPAI SZARV ÉS ANNAK IDŐSZAKA – A kilencedik előadásban azonosítja a Dániel 7. kis szarvát. „Álláspontunk az, hogy a negyedik állat kis szarva a pápai egyházi kormányzat, . . . az egyházi, politikai hatalom, az elnyomás lélegzet elállító rendszere, mely sok évszázadon keresztül lába alá taposta a nemzeteket.” **(363)** És az 1260 nap-év, épp úgy, mint a 70 hét a Messiás kiirtásáig, 490 közös évet jelent. Személyes véleménye szerint az 1260 év 606-ban Phocas-tól 1866-ig terjed. De ugyanakkor tudatában volt, hogy a korabeli brit értelmezők körében az 533-1793-ig való időmeghatározás volt népszerű – Justinianustól a francia forradalomig.³⁹

3. A MOHAMEDÁN SZARV, A SÁSKÉK ÉS IDŐSZAKAIK – Dr. Junkin a görög kecske kis szarvában a mohamedán hatalmat látja (Dániel 8.), ugyanezzel az időmegállapítással 606-1866-ig.⁴⁰ A tizedik előadásban visszatér a 606 előtti kereszténykorhoz, a Jelenésekhez. Áttekinti az ősegyháznak a Római Birodalom sárkányával való küzdelmét, mely a héthalmú városban székelt. A tizenkettedik előadásban tárgyalja a hét pecsétes tekercs megnyitását azon kéz által, mely megváltásunkért a kereszthez volt szegezve. E tekercs „elér az idők végezetéig és az ítélet napjáig”. Junkin a pecséteket a korai századokra korlátozza, a hetediket hét részre osztotta – a hét trombita – és a hetedik magába foglalja a poharakat, amit a millennium követ. Az első négy trombita magába foglalja Alaric és a gótok, Attila és a hunok és Gemserik és a Vandálok támadását.⁴¹

Az ötödik trombita elénk tárja a szaracén hódítást – a mohamedán „sáskák” prófétikus „öt hónapjával”, vagyis 150 évig gyötri az embereket 612-762-ig. A hatodik trombita, vagyis a második jaj a törököket jelzi. Az ő óra-nap-hónap-és-év idejüket, vagyis a Jelenések 9:15-ben írt 391 évet és 15 napot 1281-től (Cutahi elfoglalásától) utolsó hódításukig (Kamenyec) 1672-ig számítja.⁴²

4. A KÉT FENEVAD RÓMA KÉT ÁLLAPOTA – Junkin a két tanút az igaz egyház lelkeszeivel és népével azonosítja az 1260 éves pápai elnyomás idején.⁴³ A nagy vörös sárkány a pogány és a pápai Róma; a napba öltözött asszony **(364)** az igaz egyház; és a gyermek, akik a reformáció alatt az ő megtérteit. A pusztaság magába foglalja az amerikai gyarmatokat, melyek menedéket nyújtottak a hugenottáknak Franciaországból, a skót menekülteknek Hollandiából, az angol függetleneknek, és a skót és angol presbiteriánusoknak.⁴⁴ A Jelenések 13. első fenevadát összefüggésbe hozza Dániel fenevadával, mely „a népek tengeréből” jön fel. A tízszarvú fenevad a római polgári hatalom. Hét fejének kormányformái és a tíz szarv „Nyugatrómai Birodalom

polgári királyságai”. A kétszarvú fenevad a római katolikus egyház két papi rendjével, mely követte az előzőt. *Lateinos* szolgálatja a „66”-ot.⁴⁵

A Jelenések 14. fejezet három angyali üzenetvivője 1) a valdensek, 2) a reformátusok, akik hirdetik Babilon leomlását, 3) és a közvetlen jövőben felbukkanó figyelmeztetés hordozói a királyok isteni jogai ellen, és a világi fenevad pápai képmása ellen.⁴⁶

5. VILÁGOSAN AZONOSÍTJA A BÍBORBA ÖLTÖZÖTT ASSZONYT – Az első négy poharat az elterjedt hitetlenséggel, a francia forradalommal és Napóleonnal hozza összefüggésbe; az ötödiket Európában a „Római” Birodalom végével, és at 1814-es halálos sebbel. A hatodik Törökország kiszáradása Izrael helyreállításának előkészülete ellen. A tisztátalan lelkekről hitte, hogy azok a franciskánusok, dominikánusok és jezsuiták. A Dániel 7:9-15-ben leírt nagy ítéletnap jelenet összefügg a Jelenések 17. rész eseményeivel. A bíborba öltözött asszony, a pápai Róma kedvenc színe. Kormányozza az állatot, mely a hátán viseli, és a neve Titok. A megállapítást, hogy a Római Katolikus Egyház „a paráznák anyja”, olyan tökéletesen mutatja be, hogy annak tagadása csak a „legelvetemültebb ellenkezés” fényében lehetséges.”⁴⁷

6. KÜLÖNFÉLE TÉTELEKET VITATOTT MEG - A Pápaság és az iszlám **(365)** 1260 éves időszakát dr. Junkin a Dániel 11. és 12. fejezetével köti össze, és az utolsó időkben a próféciákra ragyogó megnövekedett tudással. Megemlíti „Izrael elnyomásának” a Szószerinti Iskolai elhelyezését, ahogyan azt Bickersteth javasolta⁴⁸ – a „hét időt”, vagy „2520 évet Manassé fogságától számítva (677 b.c.) 1843-ig. Az Északi király – mondja Junkin – a pápai Antikrisztus, szövetségben Európa nemzeteivel, beleértve Oroszországot is. (Ross, stb.) A Déli király pedig az Angol-Amerikai Protestáns Szövetség.”⁴⁹

7. A MILLENNIUMOT ÉS SÁTÁN MEGKÖTÖZÉSÉT LELKI VONATKOZÁSÚNAK TARTJA – Junkin összes értelmezése közül a leggyengébb pont a millenniummal kapcsolatos titkok értelmezése. Állítja, hogy a második advent személyes és szószerinti, millennium utáni, a világ végén, a konkoly kiirtása és kemencébe vetése.⁵⁰ Az angyal, aki megkötözi a gonoszt a zsidó és pogány lelki pásztorok testülete, akiket Isten felébreszt, és akik a világ evangélizálásával megragadják Sátánt és megkötözik őt láncsal, és a mélységbe vetik, saját korlátozott helyére, ezer évre.⁵¹

8. A FELTÁMADÁST LELKINEK TEKINTI; A VILÁG MEGSZABADÍTÁSA SÁTÁNTÓL - Ezzel összhangban az első feltámadás lelki lesz – „vallásos újjáéledés, mely visszahozza a régen megölt mártírok lelkületét.” Olyan lesz, „mintha élet jönne a halottaktól”. A többi halottak „nem élednek újjá.” Tehát a lelkészek

megmentik a földet Sátán uralmától. Megkötözik az ördögöt – „megláncolják a lelküetet, megfékezik a parázna szenvedélyeket, és az ember önakarátát a törvény hatalma alá helyezik.” Így Sátánt korlátok közé szorítják, és megakadályozzák, hogy szertejárjon.⁵² Ez volt Junkin felfogása a millenniumról.

JEGYZETEK

1. Edward Winthrop, *Lectures on the Secon Advent of Messiah*, 87-95. o. A fejlődő elragadtatás elmélet az ő második eljövetelében megjelenő két megnyilatvánulásában vesz részt, (melyre a *The Americen Millenarian* for 1842-ből idéz), és kísérleti módon lehetővé teszi a jövőbeli személyes Atikrisztust és a modern futurista rendszer más pontjait. (I. m. 91, 92, 151, 163 o. és tovább.)
2. I. m. 95-107. o.
3. I. m. 2. rész 3. előadás, 129 és a következő oldalakon.
4. I. m. 6. előadás 229. és a következő oldalakon.
5. I. m. 7. előadás 259. és a következő oldalakon. Ezekről a személyekről lásd *Prophetic Faith* I. kötet.
6. Edward Wintrop, *Letters, on the Prophetic Scriptures*, 113-118, 122-128, 132, 133, 135, 139-141. o. Úgy tűnik, az „Antikrisztus” magába foglalja mindkét fenevadat – a civil uralkodókat és az egyházi hierarchiát. (I. m. 68, 84. o.)
7. I. m. 140, 143-147. o.
8. I. m. 156-165.o.
9. ISAAC TAYLOR HINTON (1799-1847), az angliai Oxfordban született, az apja az Oxfordi Nílt Közösségű Baptista Egyház lelkésze volt, és egy baptista iskolát is vezetett. Egy ideig Isaac nyomdász volt Oxfordban és Londonban. 1832-ben jött az Egyesült Államokba, ahol ebben az időszakban négy fontos gyülekezetben szolgált lelkipásztork.n – Richmond, Chicago, St. Louis és New Orleans. Chicagóban főleg baptistákból és presbiteriánusokból álló egy fajta közös gyülekezet lelkésze volt. Majd az 1837. évi pénzügyi válság arra kényszerítette őt, hogy iskolában tanítson egyideig, amíg St. Louis-ba nem hívták meg. 1843-ban a New York állambeli Schenectady Egyesült Főiskola az egyetemi bölcsészkar fokozatot ajándékozta neki. 1844-ben New Orleansba költözött. Chicagói tartózkodása alatt írt egy meglehetősen terjedelmes művet *History of Baptism, Both From Inspired and Unispired Writings*-ről.
10. Isaac Taylor Hinton, *The Prophecies of Daniel and John, Illustrated by the Events of History*, v. o.
11. I. m. vii, o.
12. I. m. 14, 15. o.
13. I. m. 26, 34, 46, 173, 343, 345, 359, 360. o.
14. I. m. 37-59. o.
15. I. m. 27. o. Másutt hangsúlyosan tette hozzá, „Nem lehet Antiochos Epiphanesre hivatozni”.
16. I. m. 227, 232-237. o. Daniel 8 kis szarvát azonban a mohamedánokra alkalmazza. (I. m. 86, 87. o.) Hinton állítja, hogy a multban az Androveri Moses Stuart téved, amikor a Dániel és Jelenések többségét Antiochus és Néró idejére korlátozza. Mé tovább megy, azt is elmondja, hogy Stuart, aki „száz történelmi tényt hagyott ki Dániel és János jelképeiből,” valóban megszerzett egy bíborosi kalapot a katolicizmus szellemes támogatása miatt – ezeknek a próféciából való kirekesztése által.

17. *I. m.* 232, 240-284. o.
18. *I. m.* 186, 190. o.
19. *I. m.* 89, 90, 110, 111. o.
20. *I. m.* 116-126. o; v.ö.186. o.
21. *I. m.* 145, 152. o.
22. *I. m.* 233, 359-375. o.
23. Az „Elder” kifejezés használatáról lásd 87. o.
24. ELIAS A. BURDICK (1797-1870) 1825-ben szentelték fel baptista lelkésznek, a New York állambeli Otego-ban, Boonort-ban és Holesville-ban szolgált. 1840-ben elfogadta a Hetedik Napot Ünneplő Baptista hitet, Dayville-ben egy gyülekezetet indított el, és később Richland-ban és más New York Állambeli gyülekezeteket pásztorolt. Minthogy lelkészi munkája földi ellenszolgáltatása reménye nélküli volt, gyakorolta orvostudományát (amelyet előzőleg tanult), későbbi éveiben Albionban lakott. Tudós és leleményes volt.
25. Elias Burdick, *An Essay on the Millennium*, 8-10. o.
26. *I. m.* 17, 18. o.
27. *I. m.* 19, 20. o.
28. *I. m.* 23, 24. o.
29. *I. m.* 26. o. (Thomas Newtonról lásd *Prophetic Faith* II. kötet 684-687. o.)
30. *I. m.* 27. o.
31. *I. m.*
32. *I. m.* 27-30. o.
33. *Morning Star* (Dover, New Hampshire) 1842. október 12. 99. o. (az eredeti dőlt betűs)
34. Lásd: *Prophetic Faith* III. kötet I. rész.
35. GEORGE JUNKIN (1790-1868) 1813-ban a Pennsylvániai Jefferson Főiskolán diplomázott. Mélyen megtért és folytatta teológiai tanulmányait, és 1818-ban felszentelték. Ettől az időtől 1830-ig mint lelkész szolgált, tanított és szekerestő volt. Ő volt a Pennsylvániai Easton Lafayette Főiskolájának elnöke 1832 és 1841 között; valamint az Ohio-i Oxford Miami Egyetemének 1841-től 1844-ig; és a Virginiai Lexingtoni Washinton Főiskolájának 1848-tól 1861-ig. Virginia elszakadása után azonban elhagyta a Washington Főiskolát, az ottani otthonát és tulajdonát, visszatért Északra. Életében csodálatos mennyiségű munkát végzett. Egyedül prédikációs jegyzetei felülmúlták a legtöbb lekipásztorét. Ugyanabban az időben kollégiumokat épített fel, részt vett a gyülekezeti bizottsági tárgyalásokon, fenntartott és egy professzori állást és egy szerkesztői íróasztalt, és számos munka szerzője volt. Munkatársai nem értették, hogyan talált időt az összes teljesítményére. Éles logikával rendkívül jól tájékozott, és hatásos vitatkozó volt. Hat kötet adott ki.
36. George Junkin, *The Little Stone and the Great Image*, vi-viii. o.
37. *I. m.* 16. o.
38. *I. m.* 72, 73. o.
39. *I. m.* 9. előadás
40. *I. m.* 8. előadás
41. *I. m.* 109, 142-147. o.
42. *I. m.* 17, 18. előadás
43. *I. m.* 20. előadás
44. *I. m.* 23. előadás
45. *I. m.* 24, 25. előadás

- 46. *I. m.* 26. előadás
- 47. *I. m.* 27-29. előadás
- 48. Bickerstath-ről lásd: *Prophetic Faith* III. kötet 647-652. o.
- 49. *I. m.* 32. előadás
- 50. *I. m.* 33. előadás
- 51. *I. m.* 301. o.
- 52. *I. m.* 303-308. o.